

**Kalaallit Nunaanni tarnimikkut
nappaatilinnik pinngitsaaliissummik
iliuuseqarfiginninneq pillugu
nalunaarusiaq**

**Nunatsinni Nakorsaaneqarfik
Landslægeembedet i Grønland**

August 2016

IMARISAI

Tunuliaqutaasoq	3
Siunertaq	3
Paasissutissiineq	3
Atortut periusertu	4
Misissuinerup inernerit	5
Pinngitsaaliinermi ileqqulersuutissat naapertorlugit nalunaarsu- iffimmik skema 1-imik naliliineq	7
Pinngitsaaliissummik unititsinerit nalunaarsorneqarnerat	8
Atornerluineq	9
Imminut toqussinnaasut	10
Pinngitsaaliissummik unititsisarnermut patsisaaqataasut	11
Qarasaasiakkut nakorsiarititsisarneq	11
Oqaatsinut tunngasut	11
Inuttut atukkanut tunngasut	12
Allat	12
Eqikkaaneq naliliinerlu	14
Inerniliinerit	17
Innersuussutit	18
Najoqqutarisat	19

TUNULIAQUTAASOQ

Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut pinngitsaalliissummik unititsisarneq erseqqissaavigeqqullugu, 2016-imi marsip ulluisa 23-anni Peqqissutsimut Naalakkersuisup Doris Jakobsen-ip Nunatsinni Nakorsaaneqarfik qinnuigaa. Immikkoortortami nammineersinnaajunnaarsitsinerit amerliartuinnarnerat pillugu tusagassiutini ullormut saqqummersartuni isornartorsiuineq, saaffiginninnermut patsisaavoq.

SIUNERTAQ

Ukiunut siuliinut naleqqiullugu 2015-imi Nuummi Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut pinngitsaalliissummik unitsitat amerlasusaasa erseqqissaaviginissaat kiisalu amerlisimassappata tamatumunnga patsisaasut naliliiviginissaat nalunaarusiornermi siunertaavoq. Patsisaasut ilaasa pinngitsaalliissummik unititsinernut tamatumunngalu atatillugu qarasaasiakkut nakorsartitsisarnerit, oqaatsinut tunngatillugu ajornartorsiuutit, imminut toqussinnaasut inuttullu atukkat sunniuteqartut naliliivigineqarnissaat siunertaavortaaq.

PAASISSUTISSIINEQ

Inuk tarnimigut napparsimasorisaq nammineq katsorsartinnissaminik noqqaassuteqanngippat qanigisaasut peqqinnissaqarfimmut attaveqarnissamut pisussaaffeqarput. Qanigisaasut peqqinnissaqarfimmut attaveqanngippata politiit taamaaliortussaapput. Napparsimmavimmi nakorsap misissuineq paasissutissallu pissarsiarineqartut tunngavigalugit tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqarfimmut uninnissap pisariaqarnera nalilissavaa. Napparsimasoq paasissutissinneqareernermi uninnissamut akuersinngippat pinngitsaalliissummik unitsitaanissap pisariaqarnera nakorsap aalajangiivigissavaa (1).

Napparsimasoq tarnimigut nappaateqarpat imal. tamatumunnga assingulluinnartumik ersiuteqarneq makku pissutigalugit: 1) peqqissisinnaaneq imal. pingaarutilimmik aalajangiisuusumillu pitsannguuteqarnissaq annertuumik ajorsiallaateqarsinnaappat /nakorsap naliliineragut ('pappiaqqat sungaartut') imal.: 2) pineqartoq imminut ajoqusersinnaanermut allanilluunniit ajoqusiisinnaanermut ilimanaatilimmik pingaarutilimmillu ersiuteqarpat/ politiit akuliutsillugit ('pappiaqqat aappalaartut') katsorsartariaappat nammineesinnaajunnaarsitsinnginnerlu taamaalilluni illersorneqarsinnaanngippat, aatsaat pinngitsaalliissummik unititsisoqarsinnaavoq. 'pappiaqqat aappalaartut sungaartullu ulluinnarni atugaammata nalunaarusiamissaaq matumani atorneqassapput (1).

Nakorsaq unittussamut attuumassuteqanngitsoq pinngitsaalliissummik unititsineq pillugu uppersaasiussaaq (pappiaqqat sungaartut/aappalaartut). Nakorsaq Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortameersuussanngilaq. Nakorsap

pappiaqqat sungaartut tunngavigalugit misissuina ullut kingullit arfineq marluk immerso-reersimassaaq aappalaartunillu tunngaveqarluni misissuineq ullup unnuallu kingulliup ingerlanerani immersorneqarsimassalluni. Pinngitsaaliissummik unititsinissamut piumasaqaatit eqquutsinneqarnerannut apeqqut Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortami nakorsaanermi aalajangiivigineqassaaq (1).

Kalaallit Nunaanni politimesterip Qallunaat Nunaannilu Justitsministeerip akuersinerisigut politiit peqataanerannut tunngatillugu pinngitsaaliissummik iliuuserisanik nalunaaruteqartarnek pinngitsaaliissummillu unititsinermi periusissaq pillugit Naalakkersuisut aalajangersaassapput (1).

ATORTUT PERIUSERLU

2015-imi pinngitsaaliissummik unititsinermut atatillugu skema 1-imut nalunaarsukkat 49-it (napparsimasut 48-it) Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmu nalunaarutigineqarput. Skemat misissorneqarput paasissutissallu toqqarneqartut (suaaassuseq, ukiut, ulloq unitsitaaffik, ulloq atuutilerfik, ulloq nakorsaanerup unititsinissaq pillugu isummerfia, peqqissuseq (pappiaqqat sungaartut) imal. navianassuseq (pappiaqqat aappalaartut) tunngavigalugu unititsineq ullorlu pinngitsaaliissummik iliuuseqarnermik taamaatitsineq) nalunaarsorneqarput. 2015-imi pinngitsaaliissummik unititsinermut atatillugu skemat Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmu nassiunneqarput. Misissuisitsinermut matumunnga atatillugu Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup 2015-imi pinngitsaaliissummik unitsinneqartut tamakkerlutik nalunaarsorsimaffiini nassinneqarnissaq nukingisaarutigimmagu, nalunaarsukkat arlalinnik ilaneqarput.

Paasissutissat Tarnimikkut nappaatillit sullinneqarnerat pillugu nassuiaammi 2010-meersumi 2008-mi pinngitsaaliissummik unititsinernik ersersitsisut atorneqarput (2).

Dronning Ingridip Napparsimmavissuani tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmi nalunaarsuineri atatillugu ajornartorsiutit patsisaallutik politiit 2015-imi ukiumoortumik nalunaarusiaat pinngitsaaliissummik unititsinerit amerlassusaannik ersersitsiniarnermi atorneqarportaaq (3).

Allattugaatit 2015-imi pinngitsaaliissummik unitsitaasunut 49-nut tunngasut tamakkerlugit misissorneqarput, napparsimasullu pinngitsaaliissummik unitsitaanera Nuup avataani napparsimmavimmi aallarnerneqarsimappat, sammisat toqqarneqartut erseqqissaaviginissaannut pisariaqarsimappat, Nuup avataani napparsimmavinni allattugaatit aamma misissorneqarput.

Pinngitsaaliissummik unitsitaaneq pillugu maalaarutit amerlassusaat ersersinniarlugu Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2013-imiit 2015-imut ukiumoortumik nalunaarusiaat misissorneqarput (4).

Nakorsat peqqissaasullu tarnimikkut nappaatilinnik sullissinermik pingaarutilimmik annertus-suilimmik suliaqarsimasut skemanik immersugassanik nassinneqarput. Nunap immikkoortuini peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortui tallimat akissuteqaqqullugit qinnuigineqarput. Kalaallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmi ukiut marluk sinnerlugit sulisimanissaq misissuineri peqataanissamut piumasaqaataavoq. Apeqqutit oqaaseqarfigeqqullugit kajumissaarisooqarpoq.

Apequtigin eqartut tassaapput ukiup kingulliup aapaata affaani makku ajornannginneruler-nerat, ajornarneruler-nerat allannguuteqannginneralluunniit 1) tarnimikkut nappaatillit immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaat 2) tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut pappiaqqat sungaartut aappalaartulluunniit atorlugit pinngitsaaliissummik unititsinnaanerup oqallisiginissaa, 3) imminut toqussinnaasut immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaat, 4) qarasaasiakkut nakorsartitsissut (Lync, Skype) atorlugu tarnimikkut nappaatillit immikkoortortamut A1-imut oqallisiginnaaner-nerat, tamatuma saniatigut 5) tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut qarasaasiakkut nakorsartitsinermut atatillugu oqaatsitigut annertuumik ajornartorsiuteqartoqarnersoq kiisalu 6) ulluinnarni napparsimasut tarnimikkut peqqissusaanik naliliinari-nermut atatillugu annertuumik ajornartorsiuteqarnersoq. Nunap immikkoortuini peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortui tallimaasut tamarmik akissuteqarput.

Pinngitsaaliissummik unitsinneqartunik apersuinissaq isumaliutigineqaraluarpoq, tamannali misigissuseqarlunilu pissuserissaarnissaq kinaassutsimillu isertuussinissaq pissutigalugit taamaatiinnarneqarpoq.

MISISSUINERUP INERNERI

2015-imi angutit 24-it arnallu 25-it katillugit 49-it pinngitsaaliissummik unitsinneqarput. Angutit 13-it arnallu tallimat katillugit 18-it pappiaqqat sungaartut atorlugu (peqqissuseq tunngavigalugu) unitsinneqarput, angutit aqqanillit arnallu 20-it katillugit 31-it pappiaqqat aappalaartut atorlugit (navianassuseq tunngavigalugu) unitsinneqarput.

Inuk ataaseq marloriarluni pinngitsaaliissummik unitsinneqarpoq.

Unittut 15-iniit 79-inut ukioqartut ukiui agguaqatigiissillugit 34,5-iupput. 19-it 25-it inorlugit ukioqarput (38,8%) aqqaneq marlullu (24,5%) 45-it sinnerlugit ukioqarlutik.

Ullut pinngitsaaliissummik uninngaviusut sivissusaa at agguaqatigiissillugit 20,5-iupput (ullut 0-iniit 151-it). Affaat ulluni arfineq pingasuni taakkunanngaluunniit ikinnerusuni uninngapput (Tabeli 1).

Tabeli 1: Pinngitsaaliissummik uninnganerup sivissusaa (ullut) nakorsap naliliivigisaanut politiiniillu akuliuffigisanut agguataarneqarnerat

	Agguaqatigiissillugit	Nikingassut	Akulliit	Ikinnerpaat	Amerlanerpaat
Nakorsamit naliliiffigisat Pappiaqqat sungaartut (n=18)	34,4	43,3	16	1	151
Politiiniit akuliuffigisat Pappiaqqat aappalaartut (n=24)	10,0	13,3	3	0	53
Katillugit (n=42)	20,5	32,1	8	0	151

Nassuiaat: Skema 1-imi ullulisoqarsimannginnera patsisaalluni pinngitsaaliissummik unitsitaanerup sivissusaa naatsorsorneqarsinnaanngimmat arfineq marluk amigaataapput

Inuit arfineq pingasut (16,3%) katissimapput inooqateqarlutilluunniit 29-illu (59,2%) aappaqaratik, aqqaneq marlunni (24,5%) aappaqarneq allattugaatini nalunaarsimanngilaq.

Pinngitsaaliisummik unitsitani ataasiakkaani nappaatit arlallit suussusersineqarajupput nalunaarusiamili matumani unittuni ataasiakkaani ataani (tabelimi 2-mi) pingaarnertut nappaatinik ataatsimoortunik immikkoortiterinissaq toqqarneqarpoq.

Tabeli 2: Pinngitsaaliisummik unitsinneqartut tarnimikkut nappaataasa suussusaannut immikkoortiterneqarnerat ^{a)}

Nappaatit suussusaasa immikkoortiterneqarnerat	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Tarnikkut nappaammut ersiuteqarneq ilanngullugu timimit pisut qaratsamut sunniutaasa eqqarsartaatsimut, misigissutsinut aamma/imal. pissusilersornermut akornusiinerannik patsiseqartumik tarnikkut nappaateqarneq	3	6,1
Tarnikkut nappaatit pissusilersornermillu akornusiineq, pissutsimik allannguisitsisartunik atuinermik patsiseqartut	4	8,2
Skizofreni, allanut akuliuttuunnginneq, paatsueqqajaaneq, pasinninneq, eqqumiitsunik isumassarsisarneq nassuiaatissartaqanngitsunik imal. angakkuakkanik upperisaqarneq, malersorneqartutut isumanerluuteqarneq, tassanngaannartumik qaangiutussamillu piviusunik piviusuunngitsunillu immikkoortitsisinnaajunnaarnermik, kiisalu nikallunganermik qiimmassimarnermilluunniit skizofrenimullu ersiutinik (ass. tusaasuusineq, paasisat eqqunngitsut eqqumiitsut) ersarissunik ataatsikkoortitsineq	24	49,0
Tarnikkut nappaatit misigissutsimik sakkortuumik- eqqarsaatigeqqaarnagu sakkortuulioritsisinnaasut	6	12,2
Annlaanganermut ilungersualernermullu /stress attuumassutillit kiisalu tarnip pissusaanik patsiseqartumik timikkut nappaammut ersiuteqarneq	9	18,4
Pissusilersuutit timip sulinerata akornusersorneqarneranut timimullu tunngasunut attuumassuteqartut allanngomerat	0	0
Inersimasunngorenermi tarnikkut piginnaanerit immikkut ittut aqqissugaanerisa pissusilersornerullu akornuteqalerat	1	2,0
Eqqarsartaatsikkut inortut	0	0
Tarnikkut ineriartornermikkut akornutillit	0	0
Pissutsimikkut misigissutsimikkullu meeraanerim imal. inersimasuunerit ikaarsaarnermi takkukajuttumik akornutillit	0	0
Tarnikkut nappaatit immikkut nassuarneqanngitsut ^{b)}	2	4,1
Katillugit	49	100

a) Nappaatit suussusaannut ilisarnaatit nappaatinut peqqissutsimullu tunngasut immikkoortiterneqarnerat: Tarnikkut nappaatit pissusilersornermikkullu akornuteqarneq [DF00-DF99 kapitali V-meersut] aallaavigalugit immikkoortiterisoqarpoq. Najoqqutarisat: <http://www.medinfo.dk/sks/brows.php>

b) Napparsimasoq ataaseq nakorsap naliliinera tunngavigalugu sinerissami napparsimmavimmut pinngitsaaliissummik unitsinneqarpoq kingornalu tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaqfimmu A1-imut nuunneqarluni. Taanna tarnimigut sunnerneqarsimangitsutut naliliivigineqarpoq tarnikkullu nappaammik suussusersiviunani.

Pinngitsaaliilluni iliuseqarnernut nalunaarsuiffimmik skema 1-imik naliliineq, pinngitsaaliissummik unitsitaaneq

Skema 1-imi ullut nalunaarsukkat naliliivigineqarnerat tabelimi 3-mi 4-milu takunearsinnaapput.

Tabeli 3. Unititsinermut atatillugu ulluliinernik naliliineq, uningannermi pisussanik immikkut ittunik aallartitsineq, pinngitsaaliissummik iliutsinut nalunaarsuiffimmi skema 1-imi nalunaarsuineq.

	Aap Amerlassusaat (%)	Naagga Amerlassusaat (%)	Tamakkerlutik Amerlassusaat (%)
Unitsitaanermi ulloq nalunaarsimava?	45 (91,8)	4 (8,2)	49 (100)
Ulloq nammineersinnaajunnaarsitsivik nalunaarsimava?	49 (100)	0 (0)	49 (100)
Ulloq nakorsaanerup nammineersinnajunnaarsitsinissamut isummenera nalunaarsimava?	36 (73,5)	13 (26,5)	49 (100)
Taamaatitsineq ullulernerqarsimava?	46 (93,9)	3(6,1)	49 (100)

Tabeli 4. Pinngitsaaliilluni iliuseqarnernut nalunaarsuiffimmi skema 1-imi unititsinermut tunngavilersuummut atatillugu ulluliineq

	Unititsinermut tunngavilersuut			
	Sungaartut (n=18)		Appalaartut (n=31)	
	Aap (%)	Naagga (%)	Aap (%)	Naagga (%)
Unitsitaanermi ulloq nalunaarsimava?	18 (100)	0 (0)	27 (87,1)	4 (12,9)
Ulloq nammineersinnaajunnaarsitsivik nalunaarsimava?	18	0	31	0
Ulloq nakorsaanerup nammineersinnajunnaarsitsinissamut isummenera nalunaarsimava?	12 (66,7)	6 (33,3)	24 (77,4)	7 (22,6)
Taamaatitsineq ullulernerqarsimava?	18(100)	0(0)	28(90,3)	3(9,7)

Uninnganermi ullut immikkut ittunik pisoqarfiusut nalunaarsuiffimmi skema 1-imi nalunaarneqarsimanerat nakorsaa-
nerulli navianaateqarnermik patsiseqartumik (pappiaqqat aappalaartut) unititsinissamut isummerneranut 22,6 %-ini
katsorsartittarialinnullu tunngatillugu (pappiaqqat sungaartut) 33,3%-ini ullut amigaataasut tabelini 3-mi 4-milu
naatsorsuinerit takutippaat. Allattugaatit naapertorlugit unititsinerni 49-ni politiit 48-ni peqataapput.

Pinngitsaaliissummik unititsinerit nalunaarsorneqarnerat

Tabeli 5. Tarnimikkut nappaatilinnut imm. A1-imi-, politiini Nunatsinnilu Nakorsaaneqarfimmi 2013-imiit 2015-imut
pinngitsaaliissummik unititsinerit nalunaarsukkat naatsorsorneqarnerat, kiisalu pinngitsaaliissummik unitsinneqarneq
pillugu Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutannik Aalajangiisartunut maalaarutit pillugit nalunaarsukkat.

	2013	2014	2015
Tarnimikkut nappaatilinnut imm. A1, nassuiaat*	18	40	50
Politiit**	36	54	52
Nunatsinni Nakorsaaneqarfik***	23	37	49
Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut****	0 (3)	2(10)	0(7)

* § 37 tunngavigalugu apeqquteqaammut akissummut tunngatillugu peqqinnissaqarfimmit qullersat allakkiaat naapertorlugu,

** Kalaallit Nunaanni politiit 2015-imi ukiumoortumik nalunaarusiaat naapertorlugu,

*** Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup nalunaarsugai naapertorlugit,

**** Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2014-imi 2015-imilu ukiumoortumik nalunaarusiaat naapertorlugu
kiisalu Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup nalunaarsugai, nammineersinnaajunnaarsitsinerunngitsut amerlassusaat ungaluuserlugit
ilanggunneqarput.

Pinngitsaaliissummik unitsinneqartut amerlassusaat Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup
nalunaarsugaaneersut, politiit ukiumoortumik nalunaarusiaanersut pinngitsaaliissummillu
unititsisarnerit amerlassusaat pillugu § 37 tunngavigalugu apeqquteqaateqarnermut atatillugu
akissummeersut tabelimi 5-imi oqaatigineqarput.

Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2014-imi pinngitsaaliissummik
unitsitaaneq pillugu maalaarutinnik marlunnik tigusaqarput (4).

Politiit nalunaarsugaat naapertorlugi (3) 2010-miit 2015-imut pinngitsaaliissummik
unititsinneqartut 2014-imi 54-iullutik amerlanerupput 2011-imilu 30-iullutik ikinnerullutik. 2010-
miit 2015-imut agguaqatigiissillugit pinngitsaaliissummik unitsinneqarsimasut 42-uupput.

Politiit ukiumoortumik nalunaarusiaat naapertorlugu (3), 2010-mi unittut 36-iupput.

Ukiuni kingullerni pinngitaaliissummik unitsitatut nalunaarutigisat amerlanerpaat Tarnimikkut
nappaatilinnik sullissineq pillugu nassuiaammi 2010-meersumi takuneqarsinnaapput, tassani
tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaqarfimmut A1-imut 2008-mi pinngitsaaliissummik

unitsitaasut 40-pput (2), politiillu 2012-imi ukiumoortumik nalunaarusaanni pinngitsaaliis-summik unitsitaasut 42-Ilutik (3). 2014-imi 54-iupput 2015-imilu 52-iullutik. (3).

Atornerluineq

Tabeli 6. Atornerluisuunerup atornerluisuusimanagerulluunniit pappiaqqanut sungaartunut aappalaartunullu agguataarneqarnerat.

		Pappiaqqat aappalaartut sungaartulluunniit tunngavigalugit unititsisoqarpa?			
		Sungaartut (n=18)		Aappalaartut (n=31)	
		Amerlassusaat	Procentinngorlugit	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Nap. oqaluttuassartaa	Aap	9	50,0	13	41,9
naapertorlugu					
pinngitsaaliisummik	Naagga	8	44,4	16	51,6
unitsitaanermi atornerluisuua?					
	Allassimangilaq	1	5,6	2	6,5
Nap. oqaluttuassartaa	Aap	10	55,6	16	51,6
naapertorlugu					
pinngitsaaliisummik	Naagga	5	27,8	9	29,0
unitsitaanermi siornatigut					
atornerluisuusimava?	Allassimangilaq	3	16,7	6	19,4

Tabeli 7. Sunik atornerluinerup pappiaqqanut aappalaartunut sungaartunullu agguataarneqarnerat

		Pappiaqqat aappalaartut sungaartulluunniit tunngavigalugit unititsisoqarpa?					
		Aappalaartut		Sungaartut		Katillugit	
		Amerlass.	Procentinngorlugit	Amerlass.	Procentinngorlugit	Amerlass.	Procentinngorlugit
Atornerluisuuneq "Aap" -imik	Imigassaq?	2	25,0	6	75,0	8	100,0
akisimagaanni ^{b)} ...							
	Hashi?	8	47,1	9	52,9	17	100,0
	Alla? ^{a)}	0	0,0	1	100,0	1	100,0

^{a)} "Alla"-ni amfetamin taaneqarpoq. ^{b)} Atornerlutanik arlinnik toqqaasoqarsinnaavoq

Uningasut affaat inulaartut uninnerminni atornerluisuusut taakkulu amerlanersaat hashimik atornerluisuusut tabelini 6-imi 7-imilu takuneqarsinnaapput. Tamatuma saniatigut affaat sinnilaartut maanna uninnganeq sioqqullugu atornerluisuusimapput.

Imminut toqussinnaasut (imminut toqunnissamik eqqarsarneq imminullu toqoriarneq)

Tabeli 8. Pinngitsaaliisummik unitsitaanermi imminut toqussinnaasut ukiuinut agguataarneqarnerat.

Pinngitsaaliissummik unitsitaanermi imminnut toqussinnaasut					
		Aap (n=19)		Naagga (n=30)	
		Amerlassusaat	Procentinngorlugit	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Ukiui	15-19	5	26,3	3	10,0
	20-24	3	15,8	8	26,7
	25-30	0	0,0	3	10,0
	30-34	2	10,5	2	6,7
	35-39	1	5,3	3	10,0
	40-44	4	21,1	3	10,0
	45-50	3	15,8	7	23,3
	50-54	0	0,0	0	0,0
	55-59	0	0,0	0	0,0
	60+	1	5,3	1	3,3

Tabelimi 8-mi takuneqarsinnaasutut inuit 19-it (38,7%) unitsitaanermi imminnut toqoriamsuuppupput, imminnut toqunniarlutik siorasaarisimappupput imal. imminnut toqunnissamut navianaatilimmik eqqarsateqarsimappupput. Inunnit imminnut toqussinnaasunit taakkunannga 19-init arfineq pingasut (42,1%) 25-it inorlugit ukioqarput.

Nunap immikkoortuini peqqinnissaqarfiup qitiusumik immikkoortuini sulisut immersugassamik apeqqutini akiuisinnerini akissutaasut naapertorlugit, imminnut toqussinnaasut tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaat ajornannginnerulersimavoq allanngorsimananiluunniit. Tamatumunnga tunngavilersuutit ilaat tassaappupput 'nalorninermi siunnersuillaqqissuuppupput', 'nakorsaanerit tarnikkut nappaatinik immikkut ilisimasallit (tarnit nakorsaat)/tarnip pissusaanik immikkut ilisimasallit pikkorissut', 'oqarasuaatikkut attaveqarnerup ajornannginnerulernera, taamatuttaaq Skype atorlugu periarfissaq', kiisalu 'nakorsaanerit tarnikkut nappaatinik immikkut ilisimasallit (pigaartuusut) tarnillu pissusaanik immikkut ilisimasallit pissarsiariumarnerulernerat' aamma 'napparsimasut ataasiakkaat tarnip pissusaanik immikkut ilisimasalimmit aalajangersimasumit malittarineqartarnerat'.

Pinngitsaaliissummik unititsinernut patsisaaqataasut

Tabeli 9. Pinngitsaaliissummik unitsitaanermut patsisaaqataasut pappiaqqanut aappalaartunut sungaartunullu agguataarneqarnerat

	Pappiaqqat aappalaartut sungaartulluunniit tunngavigalugit unititsisoqarpa?			
	Sungaartut (n=18)		Aappalaartut (n=31)	
	Amerlassusaat	Procentinngorlugit	Amerlassusaat	Procentinngorlugit
Nakorsaasiussanik atuiunnaarneq	11	61,1	7	22,6
Tarnikkut nappaateqarnermut nalilivigineqarnissamut periarfissaqannginneq	0	0,0	0	0,0
Alla	3	16,7	18	58,1

Pappiaqqat sungaartut tunngavigalugit unitsinneqartut 61%-iisa missaat pappiaqqanillu aappaartunik tunngaveqarluni unitsinneqartut 23%-iisa missaat nakorsaasiussanik atuiunnaarnermik tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit tunngaveqartut tabelimi 9-mi takutinneqarpoq.

Qarasaasiakkut nakorsiertitsineq

Inunni 28-iusuni Nuup avataani napparsimmavimmut unitsitaasuni aqqaneq marlunni (42,9%) najukkami nakorsartittuni imal. Dronning Ingridip Napparsimmavissuanut nuunneqartuni, uninermut atatillugu qarasaasiakkut nakorsiertitsisoqarpoq. Inunni qulaaluani (32,1%) Nuup avataani napparsimmavimmut unitsitaasuni, ukiup kingulliup ingerlanerani tarnikkut nappaa-tigisamik nakorsaanermut atatillugu qarasaasiakkut nakorsiertitsisoqarpoq.

Qarasaasiakkut Lync, Skype assigisaallu atorlugit tarnimikkut napparsimasut qanoq innerisa nakorsarnissaasalu Dronning Ingridip Napparsimmavissuani immikkoortortamut A1-imut oqallisiginissaannut periarfissaq, ukiup kingulliup aappaata affaata ingerlanerani ajornannginnerulersoq, apeqqutinik akiuilluni immersuisitsinermi oqaatigineqarpoq, tamatumunngalu makku patsisaatinneqarput: 'Skypikkut isumaqatigiissutit ajunngitsumik ingerlapput', 'pinasuagassat pillugit saaffiginnissutit akinasuarneqartarnerat, piffisamik tunineqarasuar-tarneq kingornalu oqaloqatigiinnerup malitseqartinneqartarnera', 'siunnersuutit ilitsersuutillu tusaaniarluarneqartarnerat misinnarmat', 'qarasaasiakkut nakorsiertitsisarnerup suleqatigiinnermut/ nakorsaanermut akuulersimanera', 'annertuumik pitsannguuteqarnera siunnersuutit ilitsersuutillu tusaaniarluarneqartarnerannik misigineq ' kiisalu ' kina, suna qaqugulu ersarinnerulerput. 'Maleruagassat ersarinnerusut attaveqatigiinnerlu ersarinnerusoq', 'qarasaasiakkut toqqaannartumik tarnip nakorsaanik/ tarnip pissusaanik immikkut ilisimasalimmik oqaloqateqarnermik ilallugu ajornannginneruleqaaq', 'Lync atorlugu pilertornerusumik piffissamik pissarsineq' kiisalu 'qanoq ilillutik sivikitsumik Skype atorlugu nakorsiertitsinissamut skuersisarnerat imal. namminneq siunnersuuteqartarnerat'. 'Annikitsunik ajornartorsiuteqarsinnaasarnera tamatumali kia oqalutsissarsionnissaanut taamaallaat tunngasuusarnera' oqaatigineqarportaaq.

Oqaatsinut tunngasut

Paasissutissanut allattugaatineersunut tunngatillugu skemami kalaallisut oqaaseqartuuneq imal. qallunaatut piginnaasaqarluni kalaallisut oqaaseqartuuneq imal. qallunaatut oqaatsit pingaarnertut oqaaserineqarnerinut tunngasut apeqqutigineqarput. Allattugaatini 71%-imiit 85%-ini paasissutissat oqaatsinut tunngasut ilanngunneqanngimmata tamanna pillugu misissueqqissaartoqanngilaq. Allattugaatini marlunni napparsimasup qallunaatut oqaasilinnik attaveqarusunnginnera nalunaarsimavoq.

Qaqutigunnaq - katillugit arfinileriarluni – oqalutseqarneq allattugaatini nalunaarsimavoq. Ulluinnarni oqalutseqarneq annertunerujussuarmik atorneqarsimagunarpoq, tamatumali allattugaatinut nalunaarneqarnissaanut patsisissaqarsimanani.

Amerlanerpaat apeqqummut akissutiminni oqaatsinut tunngatillugu ajornartorsiuteqannginnerarput, imal. annikitsunik ajornartorsiuteqarnerarput. Annertuumik ajornartorsiuteqarnerar-toqanngilaq. Ajornartorsiuteqannginneraalluni akissuteqartup ataatsip akissunni ima oqaasertalerpaa: ' inuiaassutsit ilinniagallillu nikarartuarmata tamatuma eqqarsaatigineqannginnisaatut tamanna paasineqassanngilaq'.

'Tarnikkut nappaatinut ersiutit, piviusunik piviuungitsunillu immikkoortitsisinnaajunnaarnerup (psykose) imarisaa erseqqissaaviginiallugu arlalippassuariarlugit taakku apeqquutigineqartariaqartarmata', taamatutaaq ' pinasuagassani - immaqa kamannermut - sivikinnerpaamik sap. ak. nalinginnaasuungitsunik qiimmattarnermut sissuernanilu ulaperujussuarnermut/mani assingusumik tarnikkut timikkulluunniit eqqissiveqannginnermut annertusaasuusinnaammata, tarnikkut nappaatinik ilisimasaqanngitsunik oqalutseqarnerup unammillernartoqarsinnaanera oqaatigineqarpoq. 'napparsimasup oqalutseqarnissamut akuersaarunnaanera patsisaalluni oqaloqatigiinnerup ingerlanneqarsinnaannginnera' oqaatigineqarpoq. 'A1-imi oqalutsini sumiorpaluutsip annikitsumik ajornartorsiutaasinnaanera', kiisalu 'tarnikkut nappaatip ersaripallaanngitsup paasineqarnissaanut nutserilluarsinnaanarup piumasaqaataanera', oqaaseqaatini taaneqarputaaq.

Oqaatsitigut ajornartorsiutinut minnerusunut allanut tunngatillugu 'pingaartumik napparsimasunut nunaqarfinneersunut oqalutsissaqartannginneq' oqaatigineqarpoq.

Inuttut atukkanut tunngasut

Napparsimasut 20-it (40,8%) uninnerminni namminneq inigisaqarput, 13-it (26,5%) angajoqqaaminni imal. angajoqqaarsiaminni najugaqarput, arfineq marluk (14,3%) allamik ineqariaaseqarput, arfineq marlunnilu (14,3%) inigisaannut tunngasunik paasissutissaqarani. Marluk ineqanngillat.

Sinerissami qitiusumik immikkoortortani sulisut apeqqutinik akiuillutik skemamik immersuineranni tarnimikkut nappaatillit inuttut atukkanut tunngatillugu eqqortumik tapersorsorneqannginnerat, kommunini neqeroorutaasut naammanginnerat, kiisalu inuttut atukkatigut neqeroorutit pinngitsaaliissummik unititsinerit amerlassusaannut sunniuteqarnerat, arlaleriarluni erseqqissaatigineqarpoq. Tarnimigut nappaatilimmik suleqateqarnissamut ulluinnarnilu pinngitsaaliissummik iliuuseqannginnissamut, tarnimikkut nappaatilinnut inuttut atugassarititaasunik neqerooruteqannginneranut tunngasut, unammilligassat annertunersarigaat oqaatigineqarportaaq. Ilinniagaqassutsimik tunuliaqutaqarluni sullissineq amigaataavoq amigaateqaqaluni luunniit. Kommunit suliasartik naammassisinnaanngilaat!'. 'Najukkami innuttaasut kommuninilu inunnik isumaginnittoqarfiit taamaattoqartillugu suleqatigiuminartuusut' akissummi ataatsimi oqaatigineqarpoq.

Allat

Apeqqutinik akiuilluni skemamik immersuineri sulisut ilinniagaqassusaasa pitsaassusaannut tunngatillugu ajornartorsiutip nunaqarfinnut tunngasuunera oqaatigineqarpoq.

Pinngitsaaliissummik unititsinernut tunngatillugu immersuineri, pinngitsaaliissummik unititsinerit 'tarnikkut nappaatillit pillugit inatsisip nutaap atuutilersinneqannginnera' 'A1-imi uninngavissat ikippallaarnerat', najukkami isumagisinnaanngikkutsigu nuussiinnarsinnaaneq'

kiisalu ' napparsimasup Nuuliarumanginnermik kissaataanik akuersineq' patsisaallutik, ajornakusoornerulersut oqaatigineqarpoq.

'Pinngitsaaliissummik iliuseqartariaqarnermi – A1-imik suleqateqarluartarneq oqaatigineqarportaaq.

'Napparsimasunik pinngitsaaliissummik unititsinerup King Air¹ pissutaalluni ingiallorteqartitsisoqartarmat ajornanginnerulersimanera' erseqqissarneqarpoq, 'nalinginnaasumik paasinninnermik annertuumik suleqatiginnikkusussusermillu naapitsisarnera. 'Tamanna annertuumik pitsannguuteqarpoq' kiisalu 'A1-imi nakorsat napparsimasunut malinnaalluarput'.

Immersugassami apeqqutini nalinginnaasumik saniatigullu oqaaseqaatit naapertorlugit 'sionratigumut sanilliullugit oqarasuaatikkut mail-ikkullu pissarsiariuminernerujussuanngorput' 'tamatta misigisarput tassaavoq ukiut kingulliit marluk ingerlaneranni Nuummi tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqarfimmut attaveqarnerup annertuumik pitsannguuteqarnera' erseqqissarneqarput. Sinerissamiittugut napparsimasut imminut toqussinnaasuuppata imal. tarnimikkut nappaateqartuuppata siunnersorneqarnikkut imal. pinasuartumik naliliivigineqarnerisigut kiisalu 'napparsimasut nakorsartinnissamut innersuussat sivikitsuinnarmik utaqqisarnerisigut, ikiorsiinissaq piumasuseqarfigilluarneqarpoq'.

EQIKKAANEQ NALILINERLU

Misissuineq misissuinerut allatulli assigiinngitsutigut kukkuneqarsinnaavoq (siumut isummerseersimaneq kukkusumilluunniit periuseqarneq misissuinerne paasisanik allannguisoq), taamaalillunilu kukkusunik nassuiaasoqarsinnaalluni. Pingaarnerpaat tassaapput allattugaatini paasissutissat, ass. oqaatsinut imal. qarasaasiakkut nakorsartitsineranut tunngasunik ersersitsiniarneq pinnagu, napparsimasut misissorneqarnissaat, nappaammik suussusersinissaq nakorsaanissarlu pingaarnertut siunertaralugit katersorneqarnerat. Taamaammat sammisat ilaannik amigaatilimmik nalunaarsuisoqartarsimasinnaavoq. Misissuisitsinermut atatillugu apeqqutinik akiuilluni skemamik immersuinerne pereersimasut apeqqutigineqarmata eqqaamanngisaqartoqarsinnaavoq. Pinngitsaaliissummik unitsinneqartut apersorneqannginnissaannik toqqaaneq misissuinerne sanngeequtaavortaaq. Pinngitsaaliissummik iliuseqarnerneq nalunaarsuiffimmi skema 1-imik immersuineq amerlanertigut naamginarpoq, ataasiakkaanilli amigaateqarpoq pingaartumillu nakorsaanerup unititsinissamut ulloq isummerfia amigaataavoq.

Allattugaatinik misissuineq, nalunaarutit, apeqqutinillu akiuilluni misissuisitsineq tunngavigalugit napparsimasunik pinngitsaaliissummik unititsinnaanermut piumasqaataasunik eqquutitsinngitsunik aaqqissuussamik unititsisoqartarsimaneraanissaq Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup tunngavissaqarsorinngilaa. Pisumi ataatsimi napparsimasoq Nuup avataani napparsimmavimmut unitsitaasoq tarnimigut ajoquteqanngitsutut naliliivigineqarpoq, pinngitsaaliissummillu unititsinerup attatsiinnarneqannginnissaa aalajangiivigineqarluni.

Pinngitsaaliissummik unitsitaasut taakkuluunniit attaveqarfiisa pinngitsaaliissummik unitsitaaneq pillugu Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartunut maalaaruteqarsimanerannik 2015-imi nalunaarsimasoqanngilaq. Tamatuma akerlerisaanik nammineersinnaajunnaarsitaanermi pinngitsaaliissutinut allanut tunngasut maalaarutigineqarnerat,

---

¹ Timmisartog peqqinnissaqarfimuinnaq sullissisoq.

nalunaarsukkat takutippaat. Pinngitsaaliissummik unitsitat taama pineqarnerminnik naammaginninngilluinnarsimagunik napparsimasumut siunnersortip imal. napparsimasup nammineq maalaaruteqarnissaa naatsorsuutigisariaqarpoq.

2008-mi nalunaarutigineqartut 40-pput (2) 2012-imilu 42-llutik (3). Politiit nalunaarsugaat naapertorlugit 2010-miit 2015-imut pinngitsaaliissummik unitsitat agguaqatigiissillugit 42-sut naatsorsorneqarsinnaavoq. 2014-imi 52-iupput. Taamaalillutik pinngitsaaliissummik unitsitaasut siornatigut amerlangaatsiarsimapput ukiumiillu ukiumut nikerarsimaqalutik.

Pinngitsaaliissummik iliuseqarnermut nalunaarsuiffimmit politiillu nalunaarsugaannit paasisutissat oqaatigineqartut tunngavigalugit Nunatsinni Nakorsaaneqarfimmut nalunaarutigi-sartakkat ilaatigut amigaateqartarsimanerannik inerniliisoqartariaqarpoq. 2012-imi 2013-imilu nalunaarutigineqartut amigaateqarnerat, tarnimikkut nappaatillit pillugit inatsisip 2013-imi atuutilersup saqqummiunneqarneranut atatillugu nalunaarusiornissamut tunngatillugu nalornisissuteqarnermik patsiseqarsinnaavoq (1).

Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup politiillu nalunaarsugaat qanittukkullu § 37 tunngavigalugu apeqquteqaataasoq tunngavigalugit piffissap ilaani nalunaarutiginninngitsoornerup anner-tusimanissaa ilimanaateqarpoq. Amerlassusaat eqqortoq naliliivigiuminaappoq, politiilli paasissutissaataannik sanilliussinikkut 2015-imi 50-it missaanniinnissaat ilimanarsisinne-qarpoq. Pinngitsaaliissummik unitsitaasut ilumut amerlisimanissaat qularnaavinneqarsin-naangilaq. Maanna aaqqiivigineqartumik nalunaarutiginnitsoorsimasat amerlasimanissaat ilimanarpoq. Periarfissatut ilimanaatilik alla tassaavoq tarnimikkut ajornartorsiutilinnik ukkas-sinerulerneq tamatumunngalu atatillugu napparsimasut Nuup avataani napparsimmavimmiittut tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmut A1-imut nuunneqarnissaannut periarfissap pitsaanerulernera.

Peqqinnissaqarfiup sinnerissami qitiusumik immikkoortuini sulisut tamakkerlutik immersugaan-ni ukiut kingullit aappaata affaa marlullu akornanni tarnimikkut nappaatillit, ilaatigut Nuummi tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmit qarasaasiakkut nakorsartitsinikkut oqalli-siginissaannut nalinginnaasumik periarfissagissaarnerulersimaneq paatsuugassaangitsutut takuneqarsinnaavoq. Tamatuma napparsimasunik nakorsaanermet atatillugu suleqatigiin-nermet akuulersimaneq oqaatigineqarpoq. Tarnikkut nappaatinut tunngasut immikkut ilisimasalinnut oqallisiginnaanerannut periarfissagissaarnerulerneq, pisariaqartillugu pitsaa-nerusumik nakorsaanermet napparsimasunillu Nuummut nuussisinaanermik kinguneqartitsi-simasinnaavoq.

Atornerluinermet tunngatillugu ajornartorsiutit pinngitsaaliissummik unitsitaanerni anner-tusimapput. Misissuinermet atatillugu unittut afaasa missaat atornerluisuupput. Inuusuttuni hashimik atornerluisuni atornerluinermet aallartinneqartumik psykoserneq pissutigalugu pinngitsaaliissummik unititsisoqarpoq. Piviusunik piviusuunngitsunillu immikkoortitsisinaan-nginnerinnaq pissutaalluni hashi ajornartorsiutaangilaq, inuusuttut hashimik atornerluisut atuarnerminnik unititsiinnartarnermikkut suliunnaartarnermikkullu, ilinniagaqassutsikkut appasissumik inissisimaffeqarput inuttullu allanut attaveqarnerat innarlerneqarsimagajun-nerusoq oqaatigineqarpoq(5). Atornerluinerup annertusaalinissaanut peqqinnissaqarfik pingaarnertut iliuseqartussaangilaq, ajornartorsiulli pillugu kommuninik politiinillu suleqateqarnerup nukittorsarneqarnissaa pisariaqarpoq.

Ukiuni kingulliunerusuni Kalaallit Nunaanni toqussutaasartut 10 %-iisa missaat imminut toqut-tuupput. Pingaartumik angutit inuusuttut imminut toquttut amerlaqaat. Allattugaatit naaper-torlugit taakkunannga ikigisassanngitsut unitsinneqartut imminut toqunnissamut qanittua-rarsuusimapput allallu ass. politiit akuliunnerisigut tamanna pinngitsoortinneqarsimalluni. Nammineersinnaajunnaarsitat pingajorarterutaat sinnillit imminut toqunnissamut tunngasumik ajornartorsiuteqarput. Misissuinermit atatillugu sinerissami napparsimmavinni immersugas-sami apeqqutinik akiuinermi, qarasaasiakkut tarnimikkut nappaatilinnik nakorsartitsisarnermut atatillugu suliniutit aallartinneqarsimasut ingerlatiinnarneqarnissaat paatsuugassanngitsumik tapersorsorneqarpoq.

Misissuisitsinermi matumani nakorsaasiunneqarsimasunik atuiunnaarnejq pinngitsaaliissum-mik unitsitsinerit pingajorarterutaat sinnertunut piseeqataavoq, pappiaqqallu sungaartut tunngavigalugit unititsit akornanni amerlanerpaallutik. Nakorsap nakorsaasiussinera naaper-torlugu annertussutsinik akuttussutsinillu eqquutitsinnginnermut napparsimasup tunngaviu-sumik nappaataa, eqqarsaatit akornusersugaanerat, piviusunik piviuungitsunillu immikkoor-titsisinnaajunnaarnejq ukkassisinnaassutsillu annikillisimanera patsisaaqataagunarput. Tama-tuma saniatigut pissusissaq eqqorlugu nakorsaatitornissamut tunngatillugu atornerluinerup aamma sunniuteqarnera saniatigut ilimagisariaqarpoq.

Tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsartitsisarnejq pillugu 2012-imi nassuiaat (6), naapertorlugu tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsartitsisinnaanerup tullerriaari-nermi sallinngortinneqarnissaa kissaatigineqarpoq. Tamatuma saniatigut sionatigut qarasa-siakkut nakorsartitsisinnaanermit Skype atorlugu sap. ak. nal. ak. marlunni attaveqarsinnaa-nejq nukinginnakannersumillu oqaloqatigiinnerit ataasiakkaat neqeroorutaasimanerat, oktobari qaammat 2015 tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmi pisortat allakkiaanni nassui-arneqarpoq. Misissuisitsinermi matumani qarasaasiakkut nakorsartitsisinnaanerup annertusi-neqarsimanera Nuullu avataani napparsimmavinni pinngitsaaliissummik unitsitinerne 43 %-ingajanni (12/28) imal. najukkami nakorsaanermit atorneqarsimanera paasineqarpoq. Ukiup kingulliup ingerlanerani pingajorarterutingajaasa (katillugit qulaaluat) qarasaasiakkut nakor-sartitsissut atorlugu nakorsartinneqarsimanerat oqaatigineqarportaaq.

Siuliani oqaatigineqareersutut Nuup avataani napparsimmavimmut unitseqqaakkat 43%-iisa missaanni, tassanilu nakorsarneqartuni imal. Dronning Ingridip Napparsimmavissuanut nuunneqartuni qarasaasiakkut nakorsartitsineq atorneqarpoq. Allattugaatit naapertorlugit qarasaasiakkut nakorsartitsisinnaanerit neqeroorutaasut nakorsartinniakkap itigartitsineragut imal. takkutinngitsoorneragut piviusunngitsoortut ilanngukkaanni amerlanerusimagaluarput.

Apeqqutinik akiuilluni misissuisitsinermi qarasaasiakkut nakorsartitsinerup tarnimigut nap-paatilimmik naliliinermit iluaqutaasimanera suliniutillu tamatuma ingerlatiinnarneqarlunilu nukittorsarneqartariaqarnera, Nuup avataani napparsimmavinniit akissutit akornanni ersaris-sivoq.

Allattugaatini misissuisitsinermiluunniit oqaatitsigut annertuumik ajornartorsiuteqartoqarsima-nera oqaatigineqanngilaq. Tamanna oqaatitsigut ajornartorsiuteqartoqarsimannginneratut paasineqarsinnaanngilaq. Taamaakkaluaq peqqinnissakkut sullissinissamut ilinniarsimasumik, oqaatsitigut kulturikkullu tunuliaqutaqammik tarnimut tunngassutilinnik oqaloqateqarsinnaaneq, tarnimigut nappaatilimmut iluaqutaavoq. Oqaatsitigut ajornartorsiutaasinnaasimasut oqaatigi-neqannginnerat ajornartorsiutip pinngitsaaliissummik unititsinerne inuup pineqartup tarnikkut

peqqissusaanik naliliinermut pingaarutilimmik sunniuteqarsimannginneranik tunngaveqarsinnaavoq.

Apeqqutinik akiuilluni misissuisitsinermit tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortami A1-imi oqalutsit qarasaasiakkut nakorsartitsinerit atatillugu oqaloqatigiinnerni sumiorpaluutaasa ajornartorsiutaasinnaanera oqaatigineqarpoq. Tamatuma saniatigut nunaqarfinni peqqinnissakkut sullissisut oqalutsillu tarnikkut nappaatinut tunngatillugu ajornartorsiutinik paasinnissinnaassusaannik annertusaanikkut, tarnimikkut nappaatilinnik naliliinariernit nukittorsarneqarsinnaasut oqaatigineqarpoq.

INERNILINERIT

Pinngitsaliissummik iliuuseqarnernik nalunaarsuiffimmi skema 1-imi immersuineq ataatsimut isigalugu naammaginarpoq nakorsaanerulli ulloq unititsinissamut isummerfia amigaatagajuppallaarpoq.

Allattugaatit nalunaarutillu tunngavigalugit pinngitsaaliissummik unititsinissamut piunasaqatinik eqquutitsinngitsumik aaqqissuusamik unititsisoqartarsimaneraanissamut Nunatsinni Nakorsaaneqarfik tunngavissarsinngilaq.

2015 sioqqullugu tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortortaqaarfimmi A1-imi nammineersinnaajunnaarsitsinerit nalunaarutiginninnginneq annertuvoq. 2015-imi nammineersinnaajunnaarsitat amerleriaateqarsimanerat qulakkeerlugu naliliivigineqarsinnaanngilaq, siornatigorniilli amerlanerungaanninnerat ilimanarnerpaavoq.

Pinngitsaaliissummik unititsisariaqarnerit siornatigut ikinnerusimaqisut tusagassiutini ullormut saqqummersartuni oqaatigineqarpoq. Tamanna nalunaarusiami matumani uppersarsineqarsinnaasimanngilaq. Taamatuttaaq 2015-imi pinngitsaaliissummik unitsinneqartut siornatigornik amerlaneroqisut oqaatigineqarpoq. Tamanna uppersarsineqarsinnaasimanngilartaaq.

Atornerluineq -pingaartumik hashimik imigassamillu atornerluineq – pinngitsaaliissummik unititsineqartut amerlassusaannut tunngatillugu annertuumik ajornartorsiutaavoq.

Psykosit hashimik patsiseqartut, atornerluisut ataatsimut isigalugit, imminut toqussinnaasut, nakorsaatitukkaminnik taamaatitsisut tarnimikkullu ajornartorsiutillit inunnik isumaginnittunit tapersorneqarnerisa amigaateqarnera, pinngitsaaliissummik unitsitat amerlassusaannut annertuumik patsisaaqataavoq. Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup naliliinera naapertorlugu ajornartorsiutit taakku iliuuseqarfigineqartinnagit pinngitsaaliissummik unitsinneqartut annertuumik ikiliartortinneqarnaviannngillat.

Qarasaasiakkut aaqqissuusamik nakorsartitsisarnerit siornatigornit annertunerusumik ingerlanneqalerput. Tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsartitsisarnerup annertussissamut naapertuuttumut pisimanera naliliivigineqarsinnaanngilaq, pinasuagassaqartassaarli qarasaasiakkut nakorsartitsinikkut naliliivigineqarsinnaanngitsunik.

Ilinniagallit ataasiakkaat soorlu oqalutsit nunaqarfinnilu peqqinnissakkut sullissisut tarnimikkut nappaatilinnut tunngatillugu ilinniakkatigut kinguaattoorsimasinnaapput.

Tarnimikkut nappaatillit tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortorta qarfimmut A1-imut oqallisi-gisinnaanerit ukiup aappaata affaani kingullermi pitsaanerungaatsialersimanera apeqqutinik akiuilluni immersuinikkut misissuisitsinermi erseqqissaavigineqarpoq.

INNERSUUSSUTIT

Pinngitsaliisummik iliuuseqarnernik nalunaarsuiffimmi skema 1-imik immersuineq ataatsimut isigalugu naammaginarpoq, nakorsaanerulli unititsinissamut isummenera nalunaarsukkanut ilaasariaqarpoq.

2015-imi pinngitsaaliisummik unititsinerit amerlassusaat aalajangiusimaniarlugit nammineer-sinnaajunnaarsitsinernik nalunaarsuineq nalunaaruteqarnerlu tarnimikkut nappaatilinnut immik-koortortami A1-imi aqutsinikkut ukkanneqartariaqarpoq.

Isumaqtigiissut naapertorlugu tarnimikkut nappaatilinnut immikkoortorta qarfiup ukiup avin-nerisa sisamaanni tamatigut pinngitsaaliisummik iliuuseqarnernut nalunaarsuiffiit tamaasa Nunatsinni nakorsaaneqarfimmut nassiuttassavai.

Tamatumunnga atatillugu nalunaarutigineqartut ikippallaarsorinarpata, Nunatsinni Nakorsaa-neqarfik nalunaarsuiffinnik apeqqutillissarnikkut iliuuseqartariaqarpoq.

Nakorsap peqqissaasulluunniit tarnimigut nappaatilimmik misissuinerata nakorsaaneratalu nukittorsarneqarnissaa siunertaralugu, oqalutsinik immikkut toqqakkanik tarnikkut nappaa-tilinnut tunngatillugu ilinniartitsinissaq isumaliutigineqartariaqarpoq.

Nunaqarfinni peqqinnissakkut sullissisut ilinniartitaanerisa tarnikkut nappaatilinnut tunngatillugu annertusaavigineqarnissaa isumaliutigineqartariaqarportaaq.

Angalanermut piffissamik atuneq annikillisinniarlugu pilertortumillu eqqortumik nakorsaa-sinnaajumalluni, tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasakkut nakorsartitsisinnaaneq anner-tusaavigineqartuarariaqarpoq nukittorsarneqartariaqarlunilu.

Oqalutseqarnermi oqalutsip napparsimasullu sumiorpaluutaasa oqaloqatigiinnermut atatillugu akimmiffiusinnaanerit isumaliutinut ilaasariaqarpoq.

Napparsimasup nakorsaatitorunnaarsimanerata paasineqarneranut atatillugu tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsartitsisarnerup qanoq annertutigisumik atorneqarsin-naanera naliliivigisariaqarpoq.

Ataatsimut isigalugu peqqinnissakkut sullissisut inunnik isumaginninnermik suliaqartut politikerillu, hashimik imigassamillu atornerluineq annikillisinniarlugu sulinerup nukittorsar-nissaanik, imminut toqoriatut ikilisinnissaat anguniarlugu suliniarnerup annertusaavigineqar-nissaanik tarnimikkullu nappaatilinnut tapersersuutissanik pilersitsinissanik ukkassiuartari-aqarput.

Isumaginnittoqarfiit akimorlugit peqqinnissaqarfiup kommuninilu oqartussat suleqatigiinnerat nukittorsartariaqarpoq – tamatumunnga atatillugu kommunini ulloq unnuarlugu nakkutigine-qartuni najugaqarfissanik, inigisani ilinniarsimasunik tapersersorteqarnissaaq, ornittakkanik

pilersitsinissaq, suliffissanik immikkut ittunik periarfissiinissaq assigisaannillu pilersitsinissaq kissaatiginarpoq.

NAJOQQUTARISAT

1. Nammineersinnaajunnaarsitsineq allatigullu pinngitsaaliineq pillugit Inatsisartut Inatsisaat nr. 24, 3.december 2012-imeersoq
2. Tarnikkut nappaatilinnut sullissinermut tunngasut pillugit nassuiaat 2010, Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik, UPA 2010/99
3. Kalaallit Nunaanni politeeqarfiup 2014-imi 2015-imilu ukiumoortumik nalunaarusiai
4. Tarnimikkut Nappaatillit Maalaarutaannik Aalajangiisartut 2014-imi 2015-imilu ukiumoortumik nalunaarusiaat
5. Forebyggelsespakke stoffer, Sundhedsstyrelsen 2013
6. Tarnimikkut nappaatilinnik qarasaasiakkut nakorsiertitsineq piviusunngortinissaanullu iliuusissatut siunniussat, tarnikkut nappaatilinnik sullissinermut tunngatillugu nassuiaat, Peqqissutsimut Pitsaaliuinernullu Aqutsisoqarfik, Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik